

Prasības un nosacījumi interešu konflikta novēršanā valsts amatpersonu darbībā ES kohēzijas politikas īstenošanā

08.11.2023.

Finansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

ADMINISTRATĪVĀS
KAPACITĀTES
CEĻA KARTE
2021-2027

Interēšu konflikta jēdziens

ES Finanšu regula

Interēšu konflikts pastāv, ja «finanšu dalībnieka vai citas personas funkcijas neatkarīgi un objektīvi traucē pildīt iemesli, kas saistīti ar ģimeni, emocionālajām saitēm, politisko vai nacionālo piederību, ekonomiskajām interesēm vai jebkādām citām tiešām vai netiešām personīgajām interesēm»

61. pants 3. punkts

Publisko iepirkumu likums

Iepirkuma procedūras dokumentu sagatavotājs (pasūtītāja amatpersona vai darbinieks), iepirkuma komisijas locekļi, iepirkuma komisijas sekretārs un eksperti nedrīkst pārstāvēt kandidāta vai pretendenta intereses, tostarp tiem nedrīkst būt tieša vai netieša finansiāla, ekonomiska vai cita veida personiska ieinteresētība, kas var ietekmēt personas objektivitāti un neatkarību attiecībā uz konkrēto iepirkumu, kā arī tie nedrīkst būt saistīti ar kandidātu vai pretendentu

25. pants

«Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā» (turpmā – Interestu konflikta novēršanas likums)

Interestu konflikts ir

situācija, kurā valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses

(1. pants 5. punkts)

Interesešu konflikta subjekti

Finanšu regula: visi dalībnieki, iestādes, kas iesaistīti ES budžeta izpildē jebkurā līmenī tiešajā, netiešajā un dalītajā pārvaldē

Publisko iepirkumu likums: iepirkuma komisijas locekļi, sekretārs, iepirkuma dokumentācijas sagatavotāji, kas ir pasūtītāja amatpersonas vai darbinieki, bet nav iepirkuma komisijas locekļi

Interesešu konflikta novēršanas likums: valsts amatpersonas, tostarp iepirkuma komisijas locekļi

Atbildība

Ja revīzijā konstatē interešu konfliktu:

- līgums paliek spēkā, **aptur maksājumu veikšanu** finansējuma saņēmējam;
- vienpusēja ES fondu līguma izbeigšana.

Publisko iepirkumu likuma pārkāpums:

- piemēro **brīdinājumu vai naudas sodu** no četrpadsmit līdz septiņdesmit naudas soda vienībām.

Interesu konflikta novēršanas likuma pārkāpums:

- administratīvais **naudas sods** no četrpadsmit līdz simt četrdesmit naudas soda vienībām, nosakot valsts **amatpersonas tiesību izmantošanas aizliegums** līdz diviem gadiem **vai bez tā**.

Interēšu konflikta novēršanas likuma mērķis

Nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbību. (2. pants)

Valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu.

(Valsts pārvaldes iekārtas likums 10. pants ceturtā daļa)

Interēšu konflikta novēršanas likuma jēdzieni

Radnieks — tēvs, māte, vecāmāte, vekaistēvs, bērns (arī adoptētais), mazbērns, brālis, māsa, pusbrālis, pusmāsa, laulātais. Par tēvu un māti šā likuma izpratnē uzskatāms arī adoptētājs.

Darījumu partneri — fiziskā vai juridiskā persona vai uz līguma pamata izveidota fizisko un juridisko personu apvienība, kas saskaņā ar šā likuma noteikumiem ir deklarējamās darījumu attiecībās ar valsts amatpersonu.

Interešu konflikta novēršanas likuma aizliegumi (imperatīva norma)

Valsts amatpersonai **ir aizliegts**, pildot valsts amatpersonas pienākumus: - sagatavot vai izdot administratīvos aktus;

- veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas;

- slēgt līgumus;

- veikt citas darbības,

kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. (1. pants pirmā daļa)

Personiskā ieinteresētība katrā situācijā vērtējama individuāli, skatot kopējā kontekstā. Ģimenes intereses, biznesa intereses, personīgie kontakti, apliecināt savu ietekmi un/vai *sakārtot lietas*.

Valsts amatpersona nedrīkst veikt darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī **divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās.**

(11. pants otrā daļa)

Personai, kura pirms stāšanās valsts amatpersonas amatā ir bijusi komercsabiedrības pārraudzības institūcijas, izpildinstitūcijas vai kontroles institūcijas loceklis, pēc tam, kad tā kļuvusi par valsts amatpersonu un izbeigusi darba vai citas civiltiesiskās attiecības ar komercsabiedrību, vēl divus gadus *ir aizliegts izdot administratīvos aktus*, kas skar attiecīgās komercsabiedrības darbību.

(11. pants trešā daļa)

Ierobežojumi

Amata savienošana

Valsts amatpersonai ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildi, vai saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā, vai reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šajā likumā vai citā normatīvajā aktā nav paredzēti valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi. (6. pants pirmā daļa)

Ja likumā nav noteikti stingrāki ierobežojumi, valsts amatpersonai, [...] *ir atļauts* savienot valsts amatpersonas amatu ne vairāk kā ar diviem citiem algotiem vai citādi atlīdzinātiem valsts amatpersonas amatiem vai amatiem *citās publiskas personas institūcijās*. (6. pants otrā daļa)

Valsts pārvaldes iekārtas likums

Personai, kura nav valsts amatpersona, bet tiešās pārvaldes iestādēs, atvasinātās publiskās personās un pastarpinātās pārvaldes iestādēs ieņem atalgotu vai citādi atlīdzinātu amatu vai saskaņā ar darba līgumu veic darbu, ir atļauts savienot savu amatu vai darbu ar ne vairāk kā diviem atalgotiem vai citādi atlīdzinātiem amatiem vai tādiem darbiem, kas tiek veikti saskaņā ar darba līgumu, citās tiešās pārvaldes iestādēs, atvasinātās publiskās personās un pastarpinātās pārvaldes iestādēs.

(96.pants pirmā daļa)

Komercedarbības ierobežojums

Valsts amatpersonai divus gadus *pēc tam, kad tā pieņēmusi lēmumu* vai piedalījusies lēmuma pieņemšanā par publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, par publiskas personas finanšu līdzekļu piešķiršanu *vai veikusi uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātnespējas procesu, ir aizliegts iegūt tāda komersanta mantu, kā arī kļūt par tādas komercsabiedrības dalībnieku, akcionāru, biedru vai ieņemt amatus komercsabiedrībā, attiecībā uz kuru šī valsts amatpersona, pildot savus pienākumus, pieņēmusi lēmumu* vai piedalījusies lēmuma pieņemšanā par publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju par publiskas personas finanšu līdzekļu piešķiršanu vai veikusi uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas, vai administrējusi maksātnespējas procesu. (10. pants septītā daļa)

Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi

Dāvana šā likuma izpratnē ir jebkurš mantisks vai citāda veida labums (tai skaitā pakalpojumi, tiesību piešķiršana, nodošana, atbrīvošana no pienākuma, atteikšanās no kādas tiesības, kā arī citas darbības, kuru rezultātā rodas kāds labums), kura tiešs vai netiešs *guvējs ir valsts amatpersona*.
(13. pants)

Valsts amatpersonai ārpus amata pienākumu pildīšanas ir aizliegts pieņemt dāvanas, ja attiecībā uz dāvinātāju valsts amatpersona divu gadu laikā pirms dāvanas saņemšanas ir veikusi ar amata pienākumu pildīšanu saistītas darbības.

Ja valsts amatpersona ārpus amata pienākumu pildīšanas ir pieņēmusi dāvanas no fiziskajām vai juridiskajām personām, tā nav tiesīga attiecībā uz dāvanas devēju divu gadu laikā pēc dāvanas saņemšanas veikt ar amata pienākumu pildīšanu saistītas darbības.
(13.² pants)

Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi

Dāvana nav:

- 1) ziedi;
- 2) suvenīri, grāmatas vai reprezentācijas priekšmeti, ja no vienas personas gada laikā saņemto suvenīru, grāmatu vai reprezentācijas priekšmetu kopējā vērtība naudas izteiksmē nepārsniedz vienas minimālās mēnešalgas apmēru;
- 3) apbalvojumi, balvas vai godalgas, kuru pasniegšana paredzēta ārējos normatīvajos aktos;
- 4) jebkuri labumi un garantijas, ko valsts amatpersonai, pildot amata pienākumus, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nodrošina publiskas personas institūcija, kurā attiecīgā persona pilda amata pienākumus;
- 5) pakalpojumi un dažāda veida atlaides, ko piedāvā komercsabiedrības, individuālie komersanti, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecības un kas ir publiski pieejamas.

Aizliegums būt par pārstāvi

Valsts amatpersona nedrīkst būt par publiskas personas institūcijas pārstāvi attiecībā *ar tādām* fiziskajām vai juridiskajām *personām*, no kurām *šī amatpersona vai tās radnieki* gūst jebkāda veida ienākumus.

(15. pants)

Informācijas izmantošanas aizliegums

Informāciju, kas valsts amatpersonai ir pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu, *aizliegts* prettiesiski izpaust vai *izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu* vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu.

Valsts amatpersonas pienākumi

Valsts amatpersona nekavējoties rakstveidā sniedz informāciju augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai par:

1) pašas, savu radnieku vai darījumu partneru mantisko vai citu *personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanā, kura ietilpst tās amata pienākumos;*

2) komercsabiedrībām, *kuru dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieks, vai par to, ka pati valsts amatpersona vai tās radnieks ir individuālais komersants, kas saņem attiecīgās publiskas personas institūcijas publisko iepirkumu, partnerības iepirkumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu vai koncesiju, publiskas personas finanšu līdzekļus vai valsts vai pašvaldības garantētus kredītus, izņemot gadījumus, kad tos piešķir atklāta konkursa rezultātā.*

(21. pants pirmā daļa)

Augstāka valsts amatpersona vai koleģiālā institūcija pēc šā panta pirmajā daļā minētās informācijas saņemšanas uzdod attiecīgās valsts amatpersonas funkciju vai uzdevumu izpildi citai valsts amatpersonai.

Valsts amatpersona pēc publiskas personas institūcijas vadītāja vai viņa pilnvarotas personas pieprasījuma rakstveidā sniedz tai informāciju, kas nepieciešama, veicot iekšējās kontroles pasākumus korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai.

(21. pants trešā un ceturtnā daļa)

Rīcības standarts saskaņā ar ES Finanšu regulu

Ja *pastāv* interešu konflikta *risks*:

- jāpaziņo par to tiešajam priekšniekam (vai deleģētajam kredītrīkotājam);
 - tiešajam priekšniekam ir rakstveidā jāapstiprina, vai pastāv interešu konflikts;
 - personas pienākums atturēties no darbībām, kamēr tiek gaidīts priekšnieka lēmums.
-
- Ja *konstatē interešu konfliktu* – attiecīgajai valsts iestādei jānodrošina, ka šis darbinieks pārtrauc visas darbības, kas saistītas ar budžeta izpildi.
 - Ja interešu konflikts īstenojas – atceļ līgumu, aptur maksājumus, veic finanšu korekcijas, atgūst līdzekļus.

Valsts amatpersonu uzvedības (ētikas) noteikumi

Valsts amatpersonas darbojas atbilstoši attiecīgajā profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātajiem uzvedības (ētikas) kodeksiem.

Valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.

Ministru kabineta ieteikumi Nr. 1

Rīgā 2018. gada 21. novembrī (prot. Nr. 53 2. §)

Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi

...

5.2. godprātība:

5.2.1. savus pienākumus pilda godprātīgi – godīgi, atklāti un patstāvīgi, *ievērojot likumus, ētikas normas* un citas saistošas prasības;

5.2.2. pildot pienākumus, *ievēro objektivitāti un neitralitāti* (profesionālo neatkarību). Atturas no darbības, kuras dēļ nodarbinātā vai iestādes godprātība, objektivitāte vai neitralitāte var tikt apšaubīta;

5.2.3. nepieļauj nonākšanu interešu konflikta situācijā un *laikus informē par personiskām interesēm* vai citiem *apstākļiem, kas var radīt personīgu ieinteresētību* un traucēt godprātīgai pienākumu veikšanai.

Paldies!

Inga Zarāne